

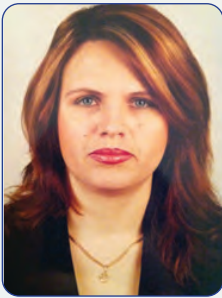
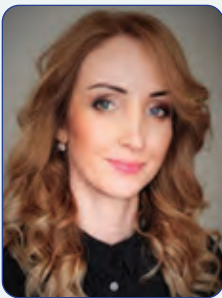
DREPT PENAL ȘI PROCESUAL PENAL

CZU: 343.352

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2025.4\(75\).01](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2025.4(75).01)

AUTODENUNȚAREA, CA INSTRUMENT DE DESCOPERIRE ȘI PREVENIRE A INFRAȚIUNILOR DE CORUPȚIE

Tatiana VIZDOAGĂ,*doctor în drept, conferențiar
universitar, formator INJ*<https://orcid.org/0000-0002-7783-5247>**Adriana EȘANU,***doctor în drept, conferențiar
universitar, formator INJ*<https://orcid.org/0000-0002-7616-6547>

SUMAR

Prezentul studiu științific examinează instituția autodenunțării în dreptul penal al Republicii Moldova, cu accent pe rolul acesteia în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție. Într-un context marcat de dificultatea descoperirii infracțiunilor de corupție din cauza caracterului lor disimulat, autorii studiului conving prin argumente că autodenunțarea se conturează ca un instrument esențial de sesizare, permițând organelor de urmărire penală accesul la informații inaccesibile pe alte căi.

Studiul analizează cadrul normativ intern și internațional – inclusiv prevederile Codului penal, Codului de procedură penală și ale Convenției Națiunilor Unite împotriva corupției, subliniind condițiile cumulative necesare pentru ca autodenunțarea să producă efecte juridice, atât sub aspectul sesizării, cât și al eventualei efect exonerator de răspundere penală. O atenție specială este acordată cerinței voluntarității, evaluată prin prisma factorilor motivaționali interni și externi și a momentului formulării autodenunțului.

SELF-DENUNCIATION AS AN INSTRUMENT FOR DISCOVERING AND PREVENTING CORRUPTION CRIMES

SUMMARY

This scientific study examines the institution of self-reporting in the criminal law of the Republic of Moldova, with a focus on its role in the prevention and combating of corruption offenses. In a context marked by the difficulty of detecting corruption crimes due to their concealed nature, the authors convincingly argue that self-reporting emerges as an essential reporting instrument, enabling criminal prosecution bodies to gain access to information that would otherwise be unattainable.

The study analyzes the domestic and international legal framework – including the provisions of the Criminal Code, the Criminal Procedure Code, and the United Nations Convention against Corruption – highlighting the cumulative conditions required for self-reporting to produce legal effects, both in terms of initiating proceedings and the potential effect of exemption from criminal liability. Special attention is paid to the requirement of voluntariness, assessed through the prism of internal and external motivational factors and the timing of the self-report. The article also addresses the procedural implications of self-reporting, including the obligation of audio-video recording and the consequences arising from non-compliance with the legal requirements for documenting a self-reporting statement.

The general conclusion emphasizes the dual nature of self-reporting – as a means of procedural cooperation and an instrument of criminal policy – as well as the need to maintain procedural safeguards in order to prevent abuses and ensure the effectiveness of this institution within the public integrity system.

Key-words: reporting instrument, self-reporting, offense, corruption, prevention of corruption offenses.

De asemenea, articolul abordează implicațiile procedurale ale autodenunțării, inclusiv obligația consemnării audio-video și efectele ce decurg din nerespectarea cerințelor legale de documentare a declarației de autodenunțare.

Concluzia generală relevă caracterul dual al autodenunțării – mijloc de cooperare procesuală și instrument de politică penală, precum și necesitatea menținerii garanțiilor procedurale pentru a preveni abuzurile și a asigura eficiența instituției în sistemul de integritate publică.

Cuvinte-cheie: *mijloc de sesizare, autodenunțare, infrafracțiune, corupție, prevenirea infrafracțiunilor de corupție.*

Introducere

Corupția reprezintă un fenomen social complex, cu multiple dimensiuni economice, sociale, politice și culturale, care afectează direct buna guvernare, dezvoltarea economică și încrederea cetățenilor în autoritățile și instituțiile publice. Ea nu se manifestă doar prin acte individuale de exploatare a atribuțiilor funcționale în interes privat și încălcare a legii, ci și prin practici instituționale și comportamente tolerate social, care distorsionează funcționarea statului de drept.

În considerarea gravității și caracterului sistemic al acestui fenomen, comunitatea internațională a instituit instrumente juridice menite să faciliteze descoperirea și sancționarea infrafracțiunilor de corupție, inclusiv prin stimularea cooperării persoanelor implicate cu organele de urmărire penală. Astfel, potrivit art. 37 alin. (3) din Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției [3], „fiecare stat parte are în vedere să prevadă posibilitatea, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, acordării de imunitate de urmărire a unei persoane care cooperează în mod substanțial la anchetă sau la urmăriri referitoare la o infrafracțiune prevăzută de prezenta convenție”.

În acest context, autodenunțarea infrafracțiunilor de corupție reprezintă un instrument juridic deosebit, situat la intersecția politicii penale și a cerințelor de integritate publică. Această instituție oferă anumitor persoane implicate în acte de corupție posibilitatea de a declara benevol fapta, neștiind că organele de urmărire penală sunt la curent cu infrafracțiunea pe care au săvârșit-o, beneficiind astfel de cauze de nepedepsire. Codul penal al Republicii Moldova [2] prevede această posibilitate în cazul următoarelor infrafracțiuni de corupție: în sfera publică – art. 325 alin.(6) din Codul penal (Coruperea activă), art. 325¹ alin.(4) din Codul penal (Coruperea politică activă), art. 326 alin.(4) din Codul penal (Traficul de influență activ sau așa-numita cumpărare de influență), în sfera privată – art. 334 alin.(5) din Codul penal (Darea de mită).

Autodenunțarea are o importanță socială aparte, contribuind la descoperirea rapidă a infrafracțiunilor

de corupție și facilitând identificarea altor persoane implicate. În același timp, are o funcție preventivă și educativă, descurajând comiterea infrafracțiunilor de corupție și oferind o cale de „reabilitare morală” celor care cooperează cu organul de urmărire penală.

Cu toate acestea, aplicarea autodenunțării ridică și probleme de ordin etic și juridic, legate de caracterul „benevol” al denunțului și de momentul în care acesta este făcut. Uneori, autodenunțarea poate fi folosită mai degrabă ca strategie de apărare decât ca gest sincer de cooperare.

În acest context, analiza autodenunțării în cadrul infrafracțiunilor de corupție prezintă o importanță științifică și practică deosebită, întrucât permite evaluarea eficienței acestui instrument de politică penală și a modului în care este realizat echilibrul dintre interesul public în combaterea corupției și principiul individualizării răspunderii penale.

Pentru ca mecanismul autodenunțării să producă efectele urmărite și să nu fie deturnat de la finalitatea sa, acesta trebuie integrat într-un sistem coerent de instrumente juridice, procesuale și etice, capabile să prevină, să identifice și să sancționeze manifestările corupției, asigurând totodată transparența instituțională, responsabilitatea individuală și colectivă în exercitarea funcțiilor publice și a celor de demnitate publică.

Discuții și rezultate

Pentru realizarea atribuțiilor de prevenire și combatere a infrafracționalității, organele de urmărire penală trebuie să dețină informații complete și operative privind pregătirea, tentativa sau săvârșirea infrafracțiunilor. Cunoașterea în timp util a acestor date permite intervenția promptă a autorităților, orientarea corectă a investigației și administrarea probelor.

În măsura în care procedeele probatorii referitoare la colectarea, verificarea și aprecierea probelor sunt riguros structurate și aplicate, gradul de concordanță dintre criminalitatea investigată și criminalitatea reală se amplifică, ceea ce optimizează reacția penală și permite o apreciere cât mai obiectivă a fenomenului infrafracțional. În acest context, mijloacele de sesizare, inclusiv autodenunțarea, dobândesc un rol esențial în asigurarea accesului organelor competente la informații inaccesibile pe alte căi.

Faza urmăririi penale constituie una dintre etapele importante ale procesului penal, având ca scop constatarea existenței infrafracțiunii, identificarea persoanei care a comis-o și colectarea probelor necesare soluționării cauzei. Ca orice activitate procesual-penală, această fază nu se poate declanșa în mod arbitrar, ci presupune existența unui act care să confere organelor competente temeiul legal pentru a acționa.

Referindu-ne la sesizarea organului de urmărire penală, în doctrina de specialitate distingem mai

multe abordări. În acest sens, profesorul Gr. Teodoru afirmă: „Sesizarea organelor de urmărire penală este, în primul rând, un mijloc prin care organul de urmărire penală ia cunoștință despre săvârșirea unei infracțiuni. Dar modul de sesizare nu este numai un mijloc de informare, ci are efectul juridic de a obliga organul de urmărire penală de a se pronunța cu privire la începerea sau neînceperea urmăririi penale, pentru infracțiunea cu care a fost sesizat” [6, p. 82]. Același punct de vedere este împărtășit și de profesorul N. Volonciu, care subliniază că „organele de urmărire penală pot acționa și desfășura activitățile necesare pentru soluționarea cauzei doar în baza unui act de sesizare, astfel putându-se controla și elimina eventualele abuzuri ce ar putea fi comise, în strânsă corelație cu celelalte măsuri și garanții procesuale oferite de legiuitor părților” [7, p. 55-56].

Potrivit art.1 alin. (1) CPP RM [1], „(...) Procesul penal se consideră început din momentul sesizării sau autosesizării organului competent despre pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni”. Astfel, sesizarea constituie actul dinamizator al procesului penal - primul moment în desfășurarea activității procesual-penale, or, prin intermediul ei, organul abilitat ia cunoștință despre existența unei fapte care conține elementele infracțiunii și dobândește competența de a proceda la verificări și administrarea probelor.

Articolul 264 alin. (1) CPP RM, definește autodenunțarea ca fiind „înștiințarea benevolă făcută de o persoană fizică sau de o persoană juridică despre săvârșirea de către ea a unei infracțiuni în cazul în care organele de urmărire penală nu sunt la curent cu această faptă”.

Autodenunțarea poate fi formulată atât în formă scrisă, cât și orală, legislația procesual-penală neînstituind o preferință formală, ci doar condiția ca manifestarea de voință a declarantului să fie consemnată în mod fidel. Atunci când autodenunțarea este prezentată în formă orală, organul de urmărire penală are obligația de a întocmi un proces-verbal în conformitate cu prevederile art. 263 alin. (5) CPP RM, act procedural care trebuie să reflecte cu acuratețe conținutul celor comunicate, circumstanțele în care aceasta a fost formulată și eventualele clarificări obținute pe parcursul expunerii.

În vederea asigurării autenticității și integrității informațiilor, precum și a prevenirii oricăror contestări ulterioare privind modul de consemnare, grație Legii nr. 245 din 31.07.2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului de procedură penală și a Codului contravențional) [5], s-a instituit în acord cu art. 264 alin. (2) CPP RM, obligația efectuării înregistrării audio și video a declarației autodenunțătorului. Până la data intrării în vigoare a Legii sus-menționate - 22.08.2023, declarația de autodenunțare se putea realiza fie cu înregistrarea audio, fie cu înregistrarea video.

În consecință, după intrarea în vigoare a prevederilor Legii nr. 245 din 31.07.2023, orice de-

clarație de autodenunțare trebuie realizată prin utilizarea concomitentă a ambelor mijloace tehnice de înregistrare - audio și video, iar omisiunea de a documenta declarația de autodenunțare în acest mod ridică probleme din perspectiva respectării garanțiilor procesuale instituite de legiuitor. Or, această dublă modalitate de fixare - documentară și tehnică - contribuie nu doar la garantarea legalității procedurii, ci și la protejarea efectivă a drepturilor fundamentale ale persoanei respective, în special a libertății de mărturisire. Înregistrarea audio și video a declarației constituie un instrument esențial de prevenire a oricăror forme de presiune, constrângere ori influențare nelegitimă, asigurând că manifestarea de voință a persoanei este liberă, conștientă și nedistorsionată de ingerințe externe. Din perspectiva standardelor impuse de art. 3 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, această obligație procedurală reprezintă o garanție împotriva aplicării tratamentelor inumane sau degradante în cursul obținerii declarației, întrucât permite verificarea integrală a condițiilor în care autodenunțarea este formulată.

Totodată, consemnarea procesuală și tehnologică nu are doar rolul de a documenta fidel declarația, ci operează ca un mecanism de control al respectării demnității persoanei și al integrității sale fizice și psihice, consolidând astfel valoarea autodenunțării în procesul penal.

Se cere de subliniat faptul că, datele căpătate în cadrul autodenunțării nu pot fi utilizate ca probe în sens tehnic, întrucât nu întrunesc exigențele de admisibilitate. Ele au însă natura unui mijloc de sesizare a organului de urmărire penală, indispensabil pentru declanșarea procesului penal, oferind organelor de urmărire penală informațiile preliminare necesare pentru a aprecia existența bănuielii rezonabile privind comiterea infracțiunii. Cu alte cuvinte, valoarea sa juridică rezidă nu în capacitatea de a demonstra anumite circumstanțe factologice, ci în aptitudinea organului de urmărire penală de a verifica, prin instrumentele probatorii adecvate, existența indiciilor rezonabile privind comiterea unei infracțiuni. Totodată, această orientare conceptuală respectă principiile legalității și loialității administrării probelor, întrucât delimitează clar actul de sesizare - întemeiat pe voință unilaterală a persoanei - de procedeele probatorii propriu-zise, care trebuie administrate în condiții de imparțialitate pentru a produce efecte juridice în cadrul procesului penal.

Autodenunțarea, deși nu are valoare probatorie în sine, constituie un element orientativ cu rol generator al procedurii penale, facilitând trecerea de la etapa pre-procesuală la desfășurarea activităților de urmărire penală realizate prin procedeele probatorii legale. Particularitatea sa esențială rezidă în potențialul de a conduce la nepedepsirea

persoanei atunci când legea penală o prevede expres, cum este cazul unor infracțiuni de corupție. Această finalitate justifică opțiunea legiuitorului de a transforma autodenunțarea, în materia unor infracțiuni de corupție, dintr-un simplu instrument de sesizare într-un mijloc de politică penală orientat spre facilitarea descoperirii adevărului, precum și consolidarea eficienței mecanismelor de prevenire și descurajare a fenomenului corupției. În această logică, atunci când a fost chemată să examineze constituționalitatea cauzelor de impunitate în materia infracțiunilor de corupție, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a statuat că: „autodenunțarea faptelor specificate la articolele 325 alin. (4), 326 alin. (4) și 334 alin. (4) din Codul penal (în redacția Codului penal în vigoare la momentul adoptării deciziei - *n.a.*) are ca scop prevenția specială, cea de descoperire a infracțiunilor nominalizate, precum și a infracțiunilor corelative de corupere pasivă, trafic de influență sau luare de mită, dar și prevenția generală, exprimată prin temerea persoanelor, care ar fi tentate să săvârșească acte de corupție, că vor fi denunțate” [4, § 29].

Această finalitate a autodenunțării devine cu atât mai evidentă atunci când avem în vedere natura însăși a infracțiunilor de corupție, caracterizate printr-un grad ridicat de disimulare, fiind comise de către persoane care își protejează reciproc interesele. Tocmai din acest motiv, în lipsa unei surse interne de informații - fie martori, fie persoane implicate nemijlocit în actele de corupție, indiferent de poziția lor juridică - identificarea și documentarea acestor fapte prejudiciabile se dovedesc a fi deosebit de dificile.

În acest context, autodenunțarea devine unul dintre cele mai eficiente instrumente de sesizare, oferind mai multe avantaje:

- 1) autorul infracțiunilor prevăzute la art. 325, art. 325¹, art. 326 alin.(1¹) și art. 334 din Codul penal (i.e., corupătorul, inclusiv cel politic, cumpărătorul de influență sau mituitorul) cunoaște detalii precise despre împrejurările infracțiunii: momentul comiterii faptei prejudiciabile, cuantumul remunerației ilicite, natura serviciilor, avantajelor ori privilegiilor promise sau, după caz, extorcate, angajamentele asumate de persoana publică ori persoana cu funcție de demnitate publică, identitatea participanților, locații, metode și mijloace de comunicare etc.;
- 2) persoana care se autodenunță poate furniza documente, înregistrări, corespondență electronică, indicații privind locurile sau poate colabora activ în investigațiile ulterioare pentru fortificarea probatoriului;
- 3) autodenunțarea permite reducerea timpului de descoperire a infracțiunii, optimizarea investigațiilor și concentrarea eforturilor pe confirmarea și documentarea faptelor, nu pe identificarea lor;

- 4) autodenunțarea poate preveni comiterea altor infracțiuni de corupție, întrucât declanșarea investigației poate stopa activitatea infracțională.

Reieșind din prevederile art. 264 alin. (1) CPP RM combinate cu legea penală, pentru ca autodenunțarea să producă efecte juridice - atât sub aspectul sesizării cât și al potențialului exonerator - este indispensabilă respectarea cumulativă a mai multor condiții: să fie efectuată benevol; să intervină într-o fază în care, obiectiv, organele de urmărire penală nu luaseră cunoștință despre faptă sau, subiectiv, autorul nu avea reprezentarea că fapta sa fusese deja cunoscută acestora; persoana să coopereze efectiv cu organele de urmărire penală; infracțiunea să se încadreze în categoria celor pentru care legea penală prevede cauze de impunitate.

Pentru a înțelege aplicarea concretă a acestor condiții, este necesar a examina caracterul subiectiv a actului de autodenunțare, întrucât autodenunțarea reprezintă manifestarea voluntară a voinței persoanei de a coopera cu organele de urmărire penală în vederea stabilirii circumstanțelor comiterii faptei. Această voință ia naștere sub influența unui ansamblu de factori motivaționali interni - legați de trăsăturile de personalitate, conștiința morală și starea psihologică a făptuitorului (teama de răspundere penală, dorința de siguranță și confort psihologic, sentimentul de rușine, regretul, nevoia de descărcare emoțională, inclusiv impulsuri afective precum tendința de răzbunare) - și factori externi, determinați de circumstanțele juridice și sociale ulterioare infracțiunii, cum sunt stimulentele legale prevăzute la legea penală, presiunile sociale sau perspectivele de reabilitare morală.

În cazul infracțiunilor de corupție, motivele autodenunțării capătă deseori o particularitate distinctă: corupătorii sau cumpărătorii de influență recurg frecvent la autodenunțare nu doar ca expresie a unei decizii autonome de conformare juridică, ci și ca reacție la neexecutarea angajamentelor asumate de către corupți, traficanții de influență ori factorii de decizie. În asemenea situații, autodenunțarea devine instrumentul prin care se materializează frustrarea generată de încălcarea pactului ilegal, transformând actul de sesizare într-o reacție strategică.

Voluntaritatea presupune nu doar absența presiunilor externe (amenințări, măsuri procesuale, descoperirea iminentă a faptei), ci și existența unei decizii autonome, mature și informate de autoincriminare. Această condiție funcționează ca garanție împotriva utilizării abuzive a mecanismelor favorabile, asigurând că doar comportamentele realmente benevole sunt valorificate juridic. De aceea, o preocupare distinctă constituie determinarea momentului în care autodenunțarea este cu adevărat benevolă. Astfel, în aprecierea caracterului benevol al autodenunțării urmează a fi analizat ansamblul circumstanțelor de natură obiectivă și subiectivă care

însoțesc declarația, cu evaluarea gradului de autonomie al deciziei persoanei care se autoincriminează și a eventualelor influențe externe susceptibile de a restrânge sau afecta libertatea sa de voință.

Din perspectiva celor consemnate supra, dacă făptuitorul cunoaște din careva surse despre existența unui proces penal pornit sau chiar despre faptul pornirii urmăririi penale, autodenunțul nu mai este benevol, ci rezultatul unui calcul oportunist. Cu alte cuvinte, dacă autodenunțarea intervine după constatarea iminentă a faptei (despre care corupătorul (mituitorul) / cumpărătorul de influență cunoaște) sau după efectuarea unor acțiuni procesuale, voluntaritatea poate fi considerată absentă ori autodenunțarea poate fi calificată drept tardivă. În asemenea situații, raportarea formală a infracțiunii nu mai reflectă o cooperare reală, ceea ce justifică inaplicabilitatea cauzelor de impunitate prevăzute la art. 325 alin. (6), art. 325¹ alin. (4), art. 326 alin. (4) și art. 334 alin. (5) din Codul penal. Acest refuz este necesar pentru a menține echilibrul între interesul public de a stimula cooperarea și necesitatea prevenirii abuzurilor. Astfel de exemplu, așa-zisa autodenunțare privind pretinsa dare a unei remunerații ilicite unei persoane cu funcție de demnitate publică, făcută ulterior audierii aceleiași persoane în calitate de martor în cadrul procesului penal, audiere în cadrul căreia au fost infirmate categoric existența și împrejurările unei pretinse coruperi active și pasive, cu avertizarea expresă asupra răspunderii penale prevăzute la art. 312 și art. 313 Cod penal, exclude în mod categoric caracterul voluntar al raportării, relevă un demers procesual lipsit de bună-credință și determinat de considerente oportuniste și, în consecință, face inaplicabilă cauza de impunitate prevăzută la art. 325 alin. (6) din Codul penal, neputând produce niciun efect exonerator de răspundere penală.

În concluzie, autodenunțarea operează la intersecția dintre funcția sesizării și funcția de politică penală a statului, fiind un instrument procesual complex, a cărui eficiență depinde de autenticitatea și oportunitatea manifestării făptuitorului. Voluntaritatea rămâne criteriul definitoriu care delimitează autodenunțul veritabil, apt să genereze efecte procesuale și substanțiale (exoneratorii de răspundere penală), de simpla declarație tardivă, lipsită de relevanță pentru aplicarea dispozițiilor favorabile.

În alte situații, atunci când persoana nu cunoaște faptul că organele de urmărire penală sunt deja informate despre infracțiunea săvârșită, deși, în realitate, autoritățile dețin date privind comiterea acesteia, autodenunțarea își menține relevanța procesuală și substanțială. În această ipoteză, autodenunțarea poate contribui la stabilirea faptelor și la identificarea făptuitorului, fiind valorificată ca manifestare benevolă a persoanei implicate.

Cu referire la relevanța substanțială a ipotezei autodenunțării persoanei care nu cunoaște faptul

că organele de urmărire penală sunt deja informate despre infracțiunile de corupție săvârșite, se impune următoarea precizare: art. 325 alin. (6), art. 325¹ alin. (4) art. 326 alin. (4) sau art. 334 alin. (5) din Codul penal condiționează liberarea de răspundere penală de faptul că persoana s-a autodenunțat *neștiind* că organele de urmărire penală sunt la curent cu infracțiunea comisă. Prin această formulare, legiuitorul plasează accentul pe reprezentarea psihică a făptuitorului la momentul autodenunțării, instituind o condiție de natură subiectivă, care vizează buna-credință a acestuia și caracterul sincer al cooperării sale cu autoritățile. În schimb, art. 264 alin. (1) CPP RM operează cu un criteriu obiectiv (înștiințarea benevolă despre săvârșirea unei infracțiuni *în cazul în care organele de urmărire penală nu sunt la curent cu această faptă*), centrat exclusiv pe situația de fapt existentă la nivelul organelor de urmărire penală, independent de percepția sau convingerile persoanei care formulează autodenunțul.

În consecință, deși cele două texte utilizează noțiunea comună de „autodenunțare”, ele o valorifică în mod diferit: norma procesuală o definește ca instituție juridică în funcție de starea obiectivă de necunoaștere a faptei de către autorități, în timp ce norma penală materială o condiționează de o exigență de ordin subiectiv, legată de necunoașterea de către făptuitor a faptului că organele de urmărire penală sunt deja informate.

De aici apare ca firească întrebarea: în ce măsură autodenunțarea formulată de o persoană care, la momentul exteriorizării voinței sale, nu cunoștea faptul că organele de urmărire penală erau deja informate despre infracțiunile de corupție săvârșite, însă care, în realitate, fuseseră deja aduse la cunoștința autorităților, își conservă caracterul exonerator de răspundere penală prevăzut de art. 325 alin. (6), art. 325¹ alin. (4), art. 326 alin. (4) sau art. 334 alin. (5) din Codul penal, în pofida neîndeplinirii condiției obiective instituite de art. 264 alin. (1) din Codul de procedură penală?

Considerăm că exigența de ordin subiectiv consacrată de normele de drept penal material prevalează asupra criteriului obiectiv instituit de art. 264 alin. (1) CPP RM. În consecință autodenunțarea își menține aptitudinea de a produce efectul juridic al liberării de răspundere penală. O asemenea concluzie este determinată de natura juridică a instituției liberării de răspundere penală, care aparține dreptului penal substanțial și este reglementată de legea penală, dispozițiile acesteia (*i.e.*, art. 325 alin. (6), art. 325¹ alin. (4), art. 326 alin. (4) sau art. 334 alin. (5) din Codul penal), având prioritate față de normele de procedură penală.

Din punct de vedere procedural, autodenunțarea devine un act de sesizare în momentul înregistrării ei de către autoritatea competentă. Odată înregistrată, organul de urmărire penală este obligat să verifice conținutul celor declarate, să stabilească dacă

fapta denunțată întrunește elementele infracțiunii și să decidă dacă inițiază urmărire penală sau dispune refuzul pornirii acesteia, în temeiul art. 275 pct.9) CPP RM coroborat cu una dintre următoarele cauze de liberare de răspundere penală, în dependență de fapta prejudiciabilă comisă: art. 325 alin.(6), art.325¹ alin.(4) art. 326 alin.(4) sau art. 334 alin. (5) din Codul penal. Or, doar corupătorul, inclusiv cel politic, cumpărătorul de influență sau mituitorul pot beneficia de exonerarea de răspundere penală în ipoteza autodenunțării, în condițiile prevăzute de lege. În schimb, autodenunțarea coruptului (art. 324 din Codul penal), inclusiv a celui politic (art. 324¹ din Codul penal), traficantului de influență (art. 326 din Codul penal) și mituitului (art. 333 din Codul penal) nu produce efecte exoneratoare, ci constituie o circumstanță atenuantă, fiind incidentă prevederea de la art. 76 alin. (1) lit. f) Cod penal, conform căreia: „La stabilirea pedepsei se consideră circumstanțe atenuante: autodenunțarea, contribuirea activă la descoperirea infracțiunii sau la identificarea infractorilor ori recunoașterea vinovăției”.

Conform art. 264 alin. (3) CPP RM, persoanei care face declarația de autodenunțare i se explică dreptul de a nu declara nimic și de a nu se autoincrimina, precum și consecințele juridice ale unei eventuale autocalomnii, care ar putea împiedica aflarea adevărului, și faptul că nu va avea dreptul la repararea prejudiciului în condițiile legii. Mențiunile referitoare la aceste explicații se consemnează fie în procesul-verbal, fie direct în textul declarației. Prin urmare, consemnarea expresă a acestor explicații constituie o garanție a respectării dreptului persoanei de a nu contribui la propria incriminare, asigurând că autodenunțarea nu este rezultatul unei constrângeri sau al unei informări incomplete, ci exprimă o opțiune procesuală asumată în mod liber, susceptibilă de a fi valorificată de organul de urmărire penală în condițiile și cu efectele prevăzute de lege.

Concluzii

Sesizarea organului de urmărire penală nu reprezintă doar un simplu mijloc de informare, ci constituie un act juridic fundamental care determină declanșarea urmăririi penale și obligă organele competente să se pronunțe asupra începerii sau neînceperii urmăririi penale. Prin intermediul acesteia se asigură respectarea legalității, se previn eventualele abuzuri și se garantează aplicarea corespunzătoare a măsurilor și garanțiilor procesuale, consolidând astfel rolul sesizării ca element central în funcționarea procesului penal.

În cadrul mecanismelor de prevenire și combatere a corupției, autodenunțarea se poziționează ca un instrument juridic cu o semnificație aparte, situat la intersecția dintre politica penală și strategia de integritate publică. Instituția autodenunțării are ca scop stimularea cooperării persoanelor implicate în infracțiuni de corupție cu organele de urmărire

penală, prin oferirea impunității celor care declară benevol fapta săvârșită (i.e., corupătorului, inclusiv celui politic, cumpărătorului de influență sau mituitorul), într-o fază în care, obiectiv, organele de urmărire penală nu luaseră cunoștință despre fapta sau, subiectiv, făptuitorul nu avea reprezentarea că fapta sa fusese deja cunoscută acestora.

Autodenunțarea funcționează simultan ca instrument procedural de sesizare și ca mecanism de prevenire și combatere a infracțiunilor. Procedural, declarația poate fi făcută în formă scrisă sau orală, iar în cazul declarațiilor orale se întocmește proces-verbal cu înregistrare audio-video, asigurând autenticitatea și integritatea informațiilor. Persoana care se autodenunță este informată asupra dreptului de a nu se autoincrimina și asupra consecințelor juridice ale unei eventuale autocalomnii, conform principiilor legalității și libertății de mărturisire în procesul penal.

Autodenunțarea are o dublă funcționalitate: stimulează cooperarea făptuitorului cu organele de urmărire penală, oferind posibilitatea diminuării pedepsei sau chiar eliminării răspunderii penale, și facilitează investigarea infracțiunilor de corupție, obținerea probelor și identificarea altor persoane implicate. Această dublă funcție evidențiază interdependența dintre voința subiectivă a făptuitorului și cadrul normativ, demonstrând rolul central al autodenunțării în eficiența procesului penal, în protecția drepturilor fundamentale și în consolidarea instrumentelor juridice de prevenire a corupției.

Referințe bibliografice

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Nr. 122 din 14.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr. 248-251 (republicat).
2. Codul penal al Republicii Moldova. Nr.985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 72-74 (republicat).
3. Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003. <https://www.ani.md/sites/default/files/Conventia%20ONU.pdf> (vizitat 10.11.2025).
4. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 66 din 19.06.2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 79a/2018 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul penal al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.424-429.
5. Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului de procedură penală și a Codului contravențional). Nr.245 din 31.07.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 325-327.
6. Theodoru Gr. *Drept procesual penal. Partea specială*. Iași: Cugetarea, 1998. 644 p.
7. Volonciu N. *Tratat de procedură penală*. Vol. II, ed. a 3-a. București: Paideea, 1997. 502 p.